אף נערה המאורסה יהרג ואל יעבור. פי' הבועל אבל היא מיבעל ולא מיהרג דקרקע עולם היא [א] כדאמר בבן סורר ומורה (סנהדרין עד:) ובריש כתובות (דף ג:) נמי פריך ולידרוש להו דלוגם שרי [ב] ור"י אומר דשפיר גר' מיהרג דהא דמשמע בבן סורר ומורה ובריש כתובות דלוגם שרי היינו היכא שהיא קרקע עולם ולא עבדה מעשה אבל לעשות מעשה כגון שאומר לה שתביא הערוה עליה מיהרג ואל תעשה מעשה דמרוצח ילפינן ורוצח לא מיחייב למימסר נפשיה אלא כשאומר לו להרוג בידים אבל אם אומר הנח לזרוק עצמך על המינוק או מיהרג אינו חייב למסור עצמו כדי להציל חבירו דאדרבה איכא למימר מאי חזית דדמיה לחבריה סומק טפי דילמא דמא דידי סומק טפי [ג] ומיהו לדידיה אם אומרים לו הנח לתקוע אותך בערוה יהרג ואל יעבור דלא מצי למימר לא עבידנא מעשה דכיון שתוקעין אותו ואין קישוי אלא לדעת כדאמרי' בריש הבא על יבמתו (יבמות נג.) ומה שהוא מתקשה הוי מעשה [ד]:

לא אפשר ולא מיכוין כולי עלמא לא פליגי. לישנא קמא נראה לפרש דכ"ע קאי אאבייי ורבא ולא פליגי דשרי היינו לרבי שמעון דרבי יהודה אסר דהא רבא מוקי פלוגתא דרבי יהודה ור' שמעון בלא אפשר ולא מיכוון דאסור ולאיכא דאמרי לא אפשר ולא מיכוין לכולי עלמא דשרי האי כולי עלמא היינו ר' יהודה ור' שמעון וא"ש דאיכא דאמרי לא הדר ונקיט אלא מה שמשנה מלשון ראשון ולהכי לא נקט בדאיכא דאמרי אפשר ומיכוין לכ"ע אסור ומיירי כגון דלא אפשר כדרכו אלא בטורח גדול דהא שילשול האומנין בקופות חשיב לא אפשר והא דאמרינן בכתובות (דף ה:) גבי מהו לבעול בתחלה בשבת דקאמר לר' יהודה דאסור משום דבר שאין מתכוון אע"ג דהוי לא אפשר ולא מיכוון וצריך לומר דההיא סוגיא כרבי ירמיה דבמה מדליקין [ה] דאסר לר' יהודה לא אפשר ולא מיכוון אע"ג דאיתותב במאי דאמר קטנים אסורים אפילו לר"ש (איתותב) מ"מ במאי דאסר אפילו בגדולים לר' יהודה לא איתותב: **אביי** כרבי יהודה. גרסה דסבר אביי הואיל ואפשר ולא מיכוין אסור ובלא אפשר ולא מיכוין שרי אלמא דאיסור משום דאפשר הוא ומה שהיה בספרים בבמה מדליקין (שבת כט:) ופליגא דעולא דאמר עולא מחלוקת בקטנים אבל בגדולים ד"ה אסור שיבוש הוא דבכולי שמעתא שרי טפי לא אפשר מהיכא דאפשר וגדולים היינו לא אפשר אלא גרס [ו] ד"ה מותר והיינו כלישנא בתרא דהכא דבלא אפשר ולא מיכוין כ"ע ל"פ דשרי: שאני מינה לא חשבינן ליה כוונה אלא בדאפשר ולא אפשר תליא טעמא הלכך היכא דלא אפשר אע"ג דקא מיכוין לא איכפת ליה לרבי יהודה: ורבא

ושפיכות דמים. כגון אמרו לו הרוג ישראל מביירך ואם לאו תיהרג: **מה נמדנו מרוצח לנערה המאורסה.** והלא פירש בה אונס פטור כדכתיב [ז] ולנערה לא תעשה דבר אלא נרצחה כמי שרוצח בא ללמד כאן ונמצא שהוקש כאן להיות למד מכאן והכי קאמר כרוצח כנערה שניהן שוין כמו והיה כעם הכהן (ישעיה כד) ולא נאמר והיה העם ככהן: **ניתן להצילה.** ניתן רשות לרוצח שהוא רודף אחרייה שיצילנה ממנו בנפשו של רודף כדכתיב (דברים כב) ואין מושיע לה הא אם יש מושיע לריך להושיעה בכל אשר יכול אפילו בהריגתו אם אין יכול להציל באחד מאבריו יהרגנו: **יהרג.** אם אמר לו עו"ג הרוג או תיהרג יהרג ואל יעבור עבירה זו: **מרי דוראי.** מושל עירי: **מאי חזית דדמא דידך סומק.** כלומר כלום באתה ליטול על כך אלא מפני שאתה יודע שאין מצוה עומדת בפני פיקוח נפש וסבור אתה שאף זו תדחה מפני פיקוח נפשך אין זו דומה לשאר עבירות דמ"מ יש כאן אבוד נפש והתורה לא התירה לדחות את המצוה אלא מפני חיבת נפשו של ישראל וכאן עבירה נעשית ונפש אבודה מי יאמר שנפשך חביבה לפני המקום יותר משל זה דילמא של זה חביבה טפי עליו ונמצא עבירה נעשית ונפש אבודה: **שייף.** מושח: **גוהרקי דערלה.** בוסר זיתים קטנים משוש רפואה דקסבר מותר להתרפאות באיסורי הנאה: **אישפא למירפא.** חולי שקורין מלוי"ר. למירתא חס כמו דלמרה למורי בבבא קמא (דף ס.): **דרך הנאתו.** לאחר שיתבשלו ויולא שמנן בבית הבד: **מוכרח.** אין לריך לפרוש היימנה כדמפרש: הכי גרסינן **אפשר וקא מיכוין לא אפשר וקא מיכוין כולי עלמא לא פליגי דאסור.** אפשר לו ליבדל וקא מיכוין להתקרב כדי ליהנות כגון ריח של ע"ז או אפילו אי אפשר לו ליבדל ומיהו מתכוין הוא וחביב הוא לו ליהנות: **לא אפשר.** לו ליבדל ולא קא מיכוין ליהנות דאיכא תרתי להיתר לכ"ע שרי: **כי פליגי דאפשר.** לו ליבדל ולא נבדל ומיהו לא קא מיכוין: פלוגתא דרבי יהודה ורבי שמעון במסכת שבת (דף כב.) בגרירת מטה וכסא וספסל ובמסכת בילה (דף כג:): **דלא אפשר.** כגון שצריך לאותן כלים ואין יכול להגביהן על כתיפו ואביי סבר בקטנים נמי שרי רבי שמעון אע"פ שאפשר להגביהן על כתיפו והכי אמרינן במס' שבת [ח] ולרבא לא שרי ר' שמעון אלא בגדולים: **איכא דאמרי.** מודה רבא היכא דלא קא מיכוין אע"ג שאפשר שרי ר' שמעון דבהכי פלוגתייהו דר' יהודה ור' שמעון ובין לאביי ובין לרבא לר' יהודה אסור לרבי שמעון שרי: **כולי עלמא.** אביי ורבא לא פליגי דשרי ואפי' לרבי יהודה: **כי פליגי דלא אפשר וקא מיכוין.** ומיהו אליבא דר' שמעון דחשיבא ליה כוונה דמתיר אפי' בדאפשר הואיל ולא קא מיכוין אלמא אכוונה קפיד היכא דקא מכוין אע"ג דלא אפשר אסור: ה"ג **כי פליגי אליבא דר' יהודה דאמר לא שנא מתכוין ולא שנא אין מתכוין אפשר אסור** ולא גרסינן **ולא אפשר שרי.** דהא לא שמעינן ליה דאמר הכי דאי שמעינן ליה הכי היכי פליג רבא למיסר: **אביי כר' יהודה.** דקסבר כיון דאסר רבי יהודה בדאפשר אע"ג דלא קא מיכוין שמע מינה דהא הכתוב אלא משוש חביבות נפשם של ישראל להקב"ה וכאן שיש אבוד נפש חבירו לא ניתן דבר המלך לדחות, שלוה על הליאתה (סנהדרין עד. וכעי"ז יומא פב:).

א [מיי' פ"א מהל' רוצח הלכה י]:

לד ב מיי' פ"א מהל' רוצח הל' ו ז סמג לאוין קסד:

לה ג מיי' פ"ה מהלכות יסודי התורה הל' ז סמג עשין ה טור"ע י"ד סימן קנז סעיף ה:

לו ד ה מיי' שם הלכה ח סמג שם טור"ע יו"ד סי' קנה סעיף ג [וכ"ה אלפס כאן ומסכת ע"ג פ"ב דף שלח.]:

תורה אור השלם

1. וְלַנַּעֲרָ לֹא תַעֲשֶׂה דָּבָר אֵין לַנַּעַר חֵטְא מָוֶת כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה׃

דברים כב כו

גליון הש"ס

גמ' מידי דרך הנא' קעבידנא. עי' בב"ק קף. תוס' ד"ה ולא יצבע: שם כי פליגי דאפשר ולא מיכוין. עי' במיגדוני הרמב"ן ע"ג ד' יג ע"א אהא דאמרינן שם דמיתהני מרים ע"ז:

מוסף תוספות

א. כיון דלא עבדא מעשה אינה מצווה למסור את עצמה. תוס' הרא"ש. ב. ואי גר' הכא תהרג ולא תעבור מאי קפריך ולדרדש להו דאונס שרי והא מחויבת למסור את נפשה קודם שתעבור. תוס' שאנן. ג. כיון שאין הורג בידים ולא הוי אלא קרקע עולם בעלמא. תוס' יבמות נג: ד. כגון שיכול לסתום עצמו שלא יריח. תוס' ר"פ. ה. מחלוקת בקטנים אבל בגדולים. תוס' שאנן.

רבינו חננאל

וגלוי עריות ושפיכות דמים, ע"ז היא אשירה הא דאמרן, עריות ושפיכות דמים מנא לן, כדתניא רבי אומר כתיב אין לנערה חטא מות כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש, וכי מה למדנו לרוצח (מעתה), [מנערה] וכי יש לומר אם יקום איש על רעהו ורצחו נפש אין לו דין מות כמו זו הנערה שכתוב בה אין לנערה חטא מות, אלא הרי זו הנערה באת ללמד לאחרים ונמצאת היא למדה. הוקשה זו הנערה לרוצח מה רוצח יהרג ואל יעבור, כך נערה המאורסה אם יאמר לה אדם השמעי לי ואם לאו הנני הורגך, תיהרג ואל תשמע לו, ואם תפסה ונתחזק עליה, אין לה חטא מות. [אסתר לא נטמ(ע)[א]ה לאחשורוש ברצון. אי נמי לרבא דאמר טעמא דאסתר הנאת עצמו שאני. אם כן כשאמרנו תיהרג ואל תעבור לא אמרנו אלא במתכוין להעבירה וכגון שיש נשים אחרות לפניו. ואחשורוש אעפ"י שהיו כמה נשים לא נתכוין באסתר אלא להנאת עצמו, חדא שלא היה יודע מאיזה עם היתה. ועוד הא כתיב ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות, ואמר רצה לטעום בה טעם בתולה טועם טעם בעולה טועם]. ורוצח גופיה שלמדה ממנו זו הנערה מניין כי הדין אם יאמר לו אנס לך הרוג לך פלוני ואם לאו אני הורגך, שיהרג ואל יהרוג. ואמרינן סברא הוא כההוא דאתא לקמיה דרבא א"ל אמר לי מרי דודאי זיל קטליה לפלניא ואי לא קטלינא לך וכו'. מר בר רב אשי הוה שאיף גרגרי דערלה. פירוש גרגרים של ערלה לברתיה דהוה בה אישתא צמירתא, ואמר ליה לרבינא האי אישתא צמירתא סכנה היא ובמקום סכנה שרי. איכא דאמרי הכי אמר ליה מידי דרך הנאתן קא עבידנא, ושלא כדרך הנאתן שרי. איתמר הנאה הבאה לו לאדם בעל כרחו, כגון שהיה עובר כנגד ע"ז והריח ריח בשמים של ע"ז, אביי אמר מותר רבא אמר אסור. כל היכא דאפשר, כלומר אם יש דרך אחרת ואפשר לו שלא יעבור משם ומתכוין לעבור משם כדי ליהנות מן הריח של ע"ז, כולי עלמא לא פליגי דאסור, אבל אין דרך אחרת כלל, לא קמכוין להנות כולי עלמא לא פליגי דשרי, כי פליגי דאפשר לו שלא יעבור משם וכשעובר משם אינו מתכוין ליהנות, ועלתה זו בתיובתא דרבא. אבל אי לא אפשר ומתכוין קיימא לן דאסור כרבא.

מוסף רש"י

כי כאשר יקום. בנערה המאורסה כתיב (יומא פב.). **וכי מה ענין רוצח אצל נערה המאורסה.** שהוא כמשפט הרוצח כן משפט הדבר הזה (שם) **וכי מה למדנו מרוצח כאן לפטור את האונס,** דקאמר ליה קבא אין לנערה חטא מות כי כאשר יקום איש, דמשמע כי היכי דהתם אונס פטור הכי נמי פטורה (סנהדרין עג.). **הרי זה בא ללמד ונמצא למד.** אלא משמע שזה בא ללמד על הנערה ונמצא שנכתב כאן ללמוד הימנה, כלומר נמצא אף למד, דמשוש מילי אחריני איתקוש ותרוייהו ילפי מהדדי (שם). **מה נערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו.** ניתן רשות למציל להצילה מבעילת זו בנפשו של בועל זה להרגו עד שלא בא בה עליה, כדכתיב (דברים כב) אין מושיע לה, הא יש מושיע יושיענה בכל לידי תשועה (יומא פב.). **מה רוצח יהרג ואל יעבור.** אם אמרו לו הרוג תהרך ואם לאו יהרג ואל יעבור עבירה זו (שם וכעי"ז סנהדרין עד.). **אף נערה המאורסה.** אם יאמרו בעל אונסת תהרך או תיהרג, יהרג ואל יעבור, אבל היא היא אינה מצווה למסור את נפשה, דהיא אינה עושה כלום דקרקע עולם בעלמא היא, ולאיה לדבר אסתר (יומא פב.). **ושפיכות דמים** גופיה מנלן. דיהרג ואל יעבור (שם פב:). **סברא הוא.** שלא תדחה נפש תחירו דאיכא תרתי, אבוד נשמה ועבירה, מפני נפשו דליכא אלא חדא, אבוד נשמה, והוא לא יעבור, דכי אמר רחמנא לעבור על המצות משוש וחי בהם, משם דיקרא בעיניו נשמה של ישראל, והכא גבי רוצח כיון דסוף סוף איכא אבוד נשמה, למה יהא מותר לעבור, מי יודע שנפשו חביבה ליולרו יותר מנפש חבירו, הלכך דבר המקוס לא ניתן לדחות (סנהדרין עד.). **מרי דוראי.** אדון עירי ונכרי הוא (שם) שלטון של כפר שאני דר שם (יומא שם) דורא, כפר (קדושין עג:). **מאי חזית דדמא דידך סומק טפי.** מי יודע שיהא דמך חביב ונאה ליולרך יותר מדם חבירך, הלכך אין כאן לומר ואי בהם ולא שיעות בהם, שלוה

א) [יומא פב. סנהדרין עג. עד.], ב) [שם חולין כח. קיז. ערכין כט.], ג) סנהדרין עד. יומא פב:, ד) שבת מא: [ב. פא: קלג. בילה כג. יומא לד: כתובות ה: ב"ק קיג. בריתות כ:], ה) [בבריס כב:], ו) [דף כט:], ז) [וביומא פב. האריכו תוס' טובא. וע"ע תוס' יבמות נג: ד"ה אין אונס], ח) [בפ' בירה מו: בל"ן], ט) [שבת כט:],

ורבא אמר לך עד כאן. לא שמעת ליה לרבי יהודה דלא אזיל בתר כוונה אלא דלא פטר ליה משום אין מתכוין בדאפשר דמתכוין אסור לדברי הכל ומשום אין מיכוין כמתכוין לחומרא לאסור אבל דלא חשיבא ליה כוונה דמשום מכוין כשאין מתכוין לקולא כגון דלא אפשר בשאין מתכוין שרי וישרי נמי רבי יהודה במתכוין דלא חשיב כוונה כלל הא לא שמעת ליה: **הסיכל** גובהו מאה אמה ואילו הולך למרחוק מאד ברחוב שלפני הר הבית ומתוך שרחוב גדול היה ומחזיק בני אדם הרבה היה דורש שם מפני החמה שאין לך בית המדרש מחזיקן: **דלא אפשר.** מלדרוש לרבים הלכות החג: **וקא מיכוון.** ליהנות מעל הקודש: **דלסוכו עשוי.** ואין הנאת צילו נאסרה דאין זה דרך הנאתו: **לוג.** אלוגה שבעלייה היורדת לבית קרי לוג: **האומנין.** כשיש בדק בחומת בית קדשי הקדשים: **יזונו.** לשון הנאה כמזונות שמשביע עצמו ממלאית גוי המלאכה ונהנה: **והא הכא דלא אפשר.** שלא ידלו לתקן ואפילו הכי צריך לתת אותן בתיבות שלא יוכלו להסתכל אנה ואנה דילמא מיכווני ליהנות ואסור: **קול.** של כלי שיר שהן הקדש: **וריח.** הקטורת: **אין בהן משום מעילה.** דאורייתא הואיל ואין בהם ממש וכיון דמדאורייתא שרו כי לא אפשר וקא אמאי אטרחינהו רבנן אלא מעלה בעלמא הוא: **העומדים בפנים.** לשמש דלא אפשר מלעמוד שם ואסור להו להיות מתכווניס: **לאותן העומדים בחוץ.** קאמר אין מעילה הא איסורא איכא אבל לעומדין בפנים אפילו איסורא ליכא: **המפטם את הקטורת.** קטורת זרה שאינה של ליבור: **אם להתלמד בה או למוסרה.** אחר פיטומה לליבור פטור מכרת אבל אם דעתו להגיע לצורכו להריח בה ועשאה בסממנין הכתובים חייב כרת דכתיב (שמות ל) אים אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת: **והמריח בה.** בקטורת של ליבור פטור מכרת ומחטאת דלא חייבה תורה אלא מפטם להריח: **אלא שמע.** שנהנה מן הקודש ומביא אשם מעילות: **קול ומראה.** אין בהם ממש ופטור לעולם: **וריח.** יש בו ממש בסממנין לפיכך חייב ודקא אמר רבי יהושע פטור לאחר שתעלה תמרתו במקדש קאמר דמשום דנעשית מצותו ואין צורך גבוה עוד בה יצתה מכלל קדשי ה' ובריחתא במריח בה בביתו שנותן ממנה על הגחלים: **ממרחו.** עמוד עשנו: **תרומת הדשן.** בכל יום היה נוטל מלא מחתה ונותנה אצל המזבח והיא נבלעת במקומה כדכתיב והריס את הדשן וגו' [ויקרא ו] ואסורה בהנאה ומועלין בה כדכתיב ושמו אצל המזבח אלמא טעונה גניזה: **ובגדי כהונה.** ארבעה בגדי לבן שכהן גדול נכנס בהם לפני ולפנים ביום הכפורים דאסורין שוב להשתמש בהן כדכתיב והניחם שם: **הא ניחא לרבנן.** פלוגתייהו במסכת יומא (דף כד.): **כשירין הם לכהן הדיוט.** כל השנה שהן הן הבגדים הראויין לשימוש הדיוט כתונת ומכנסים ומצנפת ואבנט: **עגלה ערופה.** כתיב שם [דברים כא] דמשמע שם תהא קבורתה: **אלא למ"ד מלמדין.** ר' יהודה במסכת סנהדרין בשלהי ארבע מיתות (סז:): **הכא מיעוטי דיעבי.** בהני למימרא דלא תיגמר מינייהו ושמו לזה ולא לאחר הערופה ולא דבר אחר: **הכניסה לרבקה.** עגלה ערופה. רבקה קופל"א בלע"ז שקושרין ארבע פרות ביחד: **ודשה.** תבואה עם חברותיה: **כשירה.** שלא נתכוין לכך ולאו עבודה היא: **ואם נתכוין שתינק ותדוש פסולה והכא לא אפשר.** שלא יכניסנה שתינק וכי מתכוין שתינק ותדוש פסולה: **אשר לא עובד בה מכל מקום.** דלא"ג דבעלמא לא מיתסר הכא אסור: הא

שאני היכל דלתוכו עשוי. פ"ה ואין הנאת צילו נאסרת שאין זה דרך הנאתו ול"מ והא לא כתיב אכילה ואפילו שלא כדרך הנאה יהא אסור וי"ל דמעילה ליפיגן [a] חטא חטאת מתרומה ובתרומה כתיב אכילה [b] והא דאסר בפ' כל הצלמים (ע"ז מח:) ליבש תחת אשירה משום דאשירה לגל עשויה והיא דרך הנאה ועוד דגבי ע"ז לא כתיב אכילה [c]: **והא הכא דלא אפשר** וקמיכוין ואסור. ה"מ אבני לאוקמא כרבי שמעון דאליבא דרבי יהודה פליגי [d]:

ותסברא והאמר רבי שמעון בן פזי קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה. פ"ה וכיון דמדאורייתא שרי כי לא אפשר אמאי אטרחוה רבנן וקשה לר"י הא בגרירה דליכא איסורא דאורייתא [e] ופליג רבא ואסר בלא אפשר ומיכוון ומאי קא מוכיח אביי לרבא וי"ל דה"פ כיון דלא אסירי אלא מדרבנן א"כ כשהוא לצורך כגון לתקן בית קדשי הקדשים סברא הוא דאפילו איסורא דרבנן ליכא:

מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא. תימה דבפרק החליל (סוכה נג. ושם) תניא אשה בוררת חטים לאור של בית השואבה והשמן והפתילה היו של קודש כדתנן התם וכירושלמי דייק מינה דקול ומראה וריח אין בהן משום מעילה [f]: **לאותן** העומדים בחוץ. ליכא איסורא אלא שלא יקרבו עצמן לעזרה כדי להריח יותר דהא אמרינן (יומא דף נמ:) לא היתה כלה צריכה להתבשם בירושלים מפני ריח הקטורת [1]: **כתיב** הכא ושמו וכתיב התם הערופה. תימה לר"י אמאי אינטריך תרי מיעוטי בחד סגי דלהכי כתביה דלא למילף מייהו [g] וי"ל דאי לא כתיב אלא חד מיעוטא לא הוה מצי למעוטי אלא מילתא דלא דמי כל כך למיסר אבל מילתא דדמי למיסר לא להכי אינטריך תרוייהו:

הכניסה לרבקה. בתוספתא תני ליה גבי פרה: הא

ורבא [a] אמר לך עד כאן לא קאמר ר' יהודה שאין מתכוין במתכוין אלא לחומרא אבל מתכוין כשאין מתכוין לקולא לא אמר אביי מנא אמינא לה דתניא אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שהיה [b] יושב בצילו של היכל ודורש כל היום כולו והא הכא דלא אפשר ומיכוין ושרי ורבא אמר שאני היכל דלתוכו עשוי אמר רבא מנא אמינא לה [c] (דתניא) [d] לולין היו פתוחין בעליית בית קדשי הקדשים שבהן משלשלין את האומנים בתיבות כדי שלא יזונו עיניהם מבית קדשי הקדשים והא הכא דלא אפשר וקא מיכוין ואסור ותסברא [e] והאמר ר' שמעון בן פזי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא [f] קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה אלא מעלה עשו בבית קדשי הקדשים איכא דאמרי אמר רבא מנא אמינא לה דתניא אמר ר' שמעון בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא מאי לאו לאותן העומדין בפנים דלא אפשר וקא מיכוין ואסור לא לאותן העומדין בחוץ גופא א"ר שמעון בן פזי אמר ריב"ל משום בר קפרא קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה וריח אין בו משום מעילה והא תניא [g] המפטם את הקטורת להתלמד בה או למוסרה לציבור פטור [h] ולהריח בה חייב והמריח בה פטור אלא שמעל אלא אמר רב פפא קול ומראה אין בהן משום מעילה לפי שאין בהן ממש [i] וריח לאחר שתעלה תמרותו אין בו משום מעילה הואיל ונעשית מצותו למימרא דכל היכא דנעשית מצותו אין בו משום מעילה והרי תרומת הדשן דנעשית מצותה [j] ויש בה משום מעילה דכתיב [1] ושמו אצל המזבח [k] שלא יפזר ושמו שלא יהנה משום דהוו תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין תרומת הדשן הא דאמרן בגדי כהונה דכתיב [2] והניחם שם [l] מלמד [m] שטעונין גניזה הניחא לרבנן דאמרי מלמד שטעונין גניזה אלא לר' דוסא [n] דפליג עלייהו דאמר אבל ראויין הן לכהן הדיוט ומאי והניחם שם שלא ישתמש בהם ביום כפורים אחר מאי איכא למימר משום דהוו תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד [o] וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר תרי מיעוטי כתיבי כתיב ושמו וכתיב [3] הערופה ת"ש [p] הכניסה לרבקה ודשה כשירה בשביל שתינק ותדוש פסולה והא הכא דלא אפשר וקא מיכוין וקתני פסולה שאני התם דכתיב [4] אשר לא עובד בה מכל מקום אי הכי אפילו רישא נמי הא

ושמו אצל המזבח, ובבגדי כהונה נמי אחר שנעשה מצוותן [יש בהם מעילה] כדכתיב והניחם שם, לאו משום דטעונין גניזה הוא, וכיון שטעונין גניזה בקדושתן קיימי ומועלין בהן, וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין מהן ואליבא דר' דוסא דאמר מאי והניחם שם לאו דטעונין גניזה, הוא מפיק בגדי כהונה ומעייל עגלה ערופה דכתיב וערפו שם את העגלה בנחל. ולמאן דאמר מלמדין מיעט רחמנא (בבגדי כהונה) [בתרומת הדשן] ושמו אצל המזבח, כלומר זה טעון גניזה ולא זולתו, ובעגלה ערופה כתיב וערפו שם את העגלה. העגלה הערופה שם תהא העגלה ולא זולתה. הני אין מידי אחרינא לא.

מסורת הש"ס

א) [ל"ל דתנן], ב) כריתות ל:, [פ"ד מ"ה], ג) כריתות ו., ד) תמורה לד. לקמן מז: [ע"ש] וגי' רש"ל ושמו אצל המזבח אצל שיעלו בה אחרים אצל שיהא כולו אצל המזבח משום דהוי:, ה) כריתות ו. מולין קיח. מעילה יא: זבחים מו. יומא יב: כד. ס., ו) [לקמן מה. יומא ס. קדושין כד. לד: לה. לז: מב: מג. נח. גיטין עו. מיר לז: ע"ז נד: סנהדרין מה: סז: עב: שבועות כו: זבחים כד. מו. מ. בכורות מט. ערכין יד: מולין פא: קיג: קיח. כריתות ו. מעילה יא:], ז) ב"מ ל., ח) [ועי' תוס' ע"ז מח: ד"ה לא תאסר], ט) [בתוספות מולין קיג: ד"ה עזין כו' עוד שם קיח: וכן בזבחים מו. המימו דבר זה בתימה אמנם במעילה יא. תילנו בשם ה"ר פרץ ע"ש וכן ביומא ס. תתריכו בביאור זה],

תורה אור השלם

1. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ג
2. וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבַּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם: ויקרא טז כג
3. וְכֹל זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל הַחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעֶגְלָה הֶעָרוּפָה בַּנָּחַל: דברים כא ו
4. וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הַחָלָל וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא עָבַד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְּעֹל: דברים כא ג

הגהות הב"ח

(א) גמ' דפליג עלייהו ואמר אבל:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה שאני. הנא הנא מתרומה. עי' שאגת אריה סי' עו ובתוס' ר"פ כל הצלמים ד"ה ימותו:

מוסף רש"י

קול. הנהגה מקול הכנורות וכלים של כלי שרת, ומראה. הנהגה ממראה יפה של היכל, וריח. הקטרת (כריתות ו.). הואיל ונעשית מצוותו. אין מועלין בו כיון דלית ביה לוקה גבוה לא קיימן ביה קדשי ה' ובמעילה כתיב (ויקרא ה) ומטאה בשגגה מקדשי ה' (יומא ב.). והרי תרומת הדשן. כל נקר תורם מדשן המזבח אלא מתתה ונותנו בגדי המזבח ובגלעת שם במקומה, דכתיב והריס את הדשן אשר תאכל האש וגו' ושמו אצל המזבח, מלמד שטעון שימה וגניזה, אלמא אסור בהנאה (חולין קיז. וכעי"ז זבחים מו.) **ובגדי כהונה.** ארבעה בגדי לבן שכהן גדול נכנס בהן לפני ולפנים ביום הכפורים וטעונין גניזה עולמית ואין הדיוט עובד בהן כל השנה אלא כ"ג ביום כפורים אחר, כדכתיב ופשט את בגדי הבד והניחם שם (חולין שם וכעי"ז זבחים שם). **וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין.** מדאלא כתיב אחד ונגמור כולהו מייה (קדושין כד.) מדסדר כתביה לאיתך ולא יצאו מתכיה שמע מינה דוקא הני קאמר (פסחים מה.). **והניחם שם.** גבי בגדי יום הכפורים כתיב ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבואו אל הקדש והניחם שם (יומא יב:). **ראויין הן לכהן הדיוט.** כל השנה, שכהן הדיוט משמש בהן בארבעה כליס (חולין שם). **ועגלה ערופה.** אע"פ שנעשית מצותה אסורה בהנאה, דכתיב וערפו שם, שם תהא קבורתה (שם). **הכניסה לרבקה ודשה.** בעגלה ערופה קא, רבקה קופל"א בלע"ז, שמדבקים אלא בהמות או ארבעה בגופותיהן זו אצל זו ודשים הדישה (ב"מ ל.). **כשירה.** הואיל ולא נתכוין שתדוש. **שהיתה אמה דשה והכניס את הבת לשם שתינק ואף נתכוין שתדוש** (שם). **בשביל שתינק ותדוש.**

מוסף תוספות

א. והוי כמו שכתוב במעילה אכילה. תוס' ר"פ. ב. ואפי' שלא כדרך הנאה אסור. תוס' שאנץ. ג. אלא דבעי לתרוצה אליבא דכ"ע. מי' סר"ן. ד. לפי שהוא חופר כלאחר יד. שם. ה. אלמא דאפי' איסורא ליכא. תוס' הרא"ש. ו. [ו]אונס הוא. שם.

רבינו חננאל

וסמיך אביי אהא דרבן יוחנן בן זכאי שהיה יושב ודורש כל היום כולו בצלו של היכל. ודחי רבא שאני התם דהיכל דלתוכו הוא עשוי, ואין קדושה בצלו. רבא אמר מהא דתנן במדות לולין היו פתוחין בעליית קדשי קדשים שבהן היו משלשלין האומנין בתיבות כדי שלא יזונו עיניהם מבית קדשי הקדשים, ש"מ דהנאה הבאה לו לאדם בעל כרחו אסור. ודחי אביי מעלה עשו דהא קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה. **איכא דאמרי** רבא הוה מסתייע מזה דהוה דאיק אין בהן משום מעילה הא איסורא איכא, מאי לאו באותם העומדים בפנים דלא אפשר, וכיון דמכווני אסיר. ודחינן לא לאותן העומדים בחוץ דאפשר שלא יעמדו ולפיכך מעילה ליכא איסורא איכא. **ואיני** דריח אין בו מעילה, והתנינן המפטם את הקטרת להתלמד בה, למוסרה לצבור פטור. להריח בה חייב, המריח פטור אלא שמעל. ושנינן האי דתני ריח אין בו מעילה, לאחר שתעלה תמרתו היא שנויה, מאי טעמא דהא אתעבידא מצוותה, והא דתני המריח פטור אלא שמעל בדלא איתעבידא מצוותה. **איני** והרי תרומת הדשן דאתעבידא מצותה ומועלין בה. ושנינן משום דכתיב בתרומת הדשן

לעזי רש"י

קופל"א. צמד.

מוסף תוספות

א. והוי כמו שכתוב במעילה אכילה. תוס' ר"פ. ב. ואפי' שלא כדרך הנאה אסור. תוס' שאנץ. ג. אלא דבעי לתרוצה אליבא דכ"ע. מי' סר"ן. ד. לפי שהוא חופר כלאחר יד. שם. ה. אלמא דאפי' איסורא ליכא. תוס' הרא"ש. ו. [ו]אונס הוא. שם.

רבינו חננאל

וסמיך אביי אהא דרבן יוחנן בן זכאי שהיה יושב ודורש כל היום כולו בצלו של היכל. ודחי רבא שאני התם דהיכל דלתוכו הוא עשוי, ואין קדושה בצלו. רבא אמר מהא דתנן במדות לולין היו פתוחין בעליית קדשי קדשים שבהן היו משלשלין האומנין בתיבות כדי שלא יזונו עיניהם מבית קדשי הקדשים, ש"מ דהנאה הבאה לו לאדם בעל כרחו אסור. ודחי אביי מעלה עשו דהא קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה. **איכא דאמרי** רבא הוה מסתייע מזה דהוה דאיק אין בהן משום מעילה הא איסורא איכא, מאי לאו באותם העומדים בפנים דלא אפשר, וכיון דמכווני אסיר. ודחינן לא לאותן העומדים בחוץ דאפשר שלא יעמדו ולפיכך מעילה ליכא איסורא איכא. **ואיני** דריח אין בו מעילה, והתנינן המפטם את הקטרת להתלמד בה, למוסרה לצבור פטור. להריח בה חייב, המריח פטור אלא שמעל. ושנינן האי דתני ריח אין בו מעילה, לאחר שתעלה תמרתו היא שנויה, מאי טעמא דהא אתעבידא מצוותה, והא דתני המריח פטור אלא שמעל בדלא איתעבידא מצוותה. **איני** והרי תרומת הדשן דאתעבידא מצותה ומועלין בה. ושנינן משום דכתיב בתרומת הדשן

לוז א מיי' פי"ד מה"ל מאכלות אסורות הל' יג [רכ אלפס כתן וכע"ז פ"ב ד' שלח:]:
לח ב מיי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה ה:
לט ג מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הל' כג:
מ ד מיי' פ"ה מהלכות מעילה הל' יז סמג עשין רי:
מא ה מיי' פ"ב מה"ל כלי המקדש הל' י:
מב ו שם הלכה ט:
מג ז מיי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה טז:
מד ח מיי' פ"ב מה"ל תמידין ומוספין הלכה טו [ופ"ב מה"ל מעילה הל' יח]:
מה ט מיי' פ"ח מה"ל כלי המקדש הל' ה:
מו י מיי' פ"ח מהלכות פרה הלכה ז:

לעזי רש"י

קופל"א. צמד.

מוסף תוספות

א. והוי כמו שכתוב במעילה אכילה. תוס' ר"פ. ב. ואפי' שלא כדרך הנאה אסור. תוס' שאנץ. ג. אלא דבעי לתרוצה אליבא דכ"ע. מי' סר"ן. ד. לפי שהוא חופר כלאחר יד. שם. ה. אלמא דאפי' איסורא ליכא. תוס' הרא"ש. ו. [ו]אונס הוא. שם.

רבינו חננאל

וסמיך אביי אהא דרבן יוחנן בן זכאי שהיה יושב ודורש כל היום כולו בצלו של היכל. ודחי רבא שאני התם דהיכל דלתוכו הוא עשוי, ואין קדושה בצלו. רבא אמר מהא דתנן במדות לולין היו פתוחין בעליית קדשי קדשים שבהן היו משלשלין האומנין בתיבות כדי שלא יזונו עיניהם מבית קדשי הקדשים, ש"מ דהנאה הבאה לו לאדם בעל כרחו אסור. ודחי אביי מעלה עשו דהא קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה. **איכא דאמרי** רבא הוה מסתייע מזה דהוה דאיק אין בהן משום מעילה הא איסורא איכא, מאי לאו באותם העומדים בפנים דלא אפשר, וכיון דמכווני אסיר. ודחינן לא לאותן העומדים בחוץ דאפשר שלא יעמדו ולפיכך מעילה ליכא איסורא איכא. **ואיני** דריח אין בו מעילה, והתנינן המפטם את הקטרת להתלמד בה, למוסרה לצבור פטור. להריח בה חייב, המריח פטור אלא שמעל. ושנינן האי דתני ריח אין בו מעילה, לאחר שתעלה תמרתו היא שנויה, מאי טעמא דהא אתעבידא מצוותה, והא דתני המריח פטור אלא שמעל בדלא איתעבידא מצוותה. **איני** והרי תרומת הדשן דאתעבידא מצותה ומועלין בה. ושנינן משום דכתיב בתרומת הדשן

הא לא דמיא אלא להא שכן עליה עוף. מייתי לה משום דרב פפא אמר מילתיה עלה לפי שהיא משנה:

עלה עליה זכר פסולה. וא"ת אמאי פסולה הא ולאי לא ניחא ליה להפסיד פרה שדמיה יקרים בשביל דבר מועט וי"ל דאם נאמר כשירה הוה ניחא ליה ולכך אין להכשירה וא"ת הכשירה לרבקה ודאם אמאי כשירה מ"ש מעלה עליה זכר דפסולה וי"ל דהתם לא ניחא ליה בדישתה שאין מרויח כלום בדישתה דבלאו הכי נידושה התבואה[א] וה"ר יהודה פירש דהתם פרה בחורה היא[ב] ומסתמא אין אדם רוצה להטריחה וא"ת והא דתנן[ג] פרה מעוברת ר' אליעזר מכשיר וחכמים פוסלין והכא אמר עלה עליה זכר פסולה וי"ל דהכא בחכמים דפוסלין דה"ג ר' יהודה פליג ואמר דוקא העלה עליה זכר אבל עלה מעצמו כשירה אי נמי הא דאמר הכא פסולה היינו כשרואה בשעת עלייה וניחא ליה כדאמר גבי הכשר (בפ"ק דחולין) [ד] (דף יג.) עודהו הטל עליהן ושמח הרי זה בכי יותן נגבו אינן בכי יותן בדעיינן יותן דומיא דיתן אף על פי שאם היה יודע בעוד הטל עליהן היה שמח והא דאמרינן בפרק עגלה ערופה (סוטה מו.) עול פוסל בין בשעת עבודה ובין שאין בשעת עבודה שאר כשרים אין פוסלין אלא בשעת עבודה מה שהזכר משמש בה חשוב עבודה:

מגוד. פירש ר"ת כמו נגוד ליה גלימא [ה] (עירובין ד' לד.):

חדש יותין. קשבר יש שבח בפת אף על פי שהאבוקה כנגדו דשלהבת אינה באה מן העצים אלא מחמת משהו הנשרף וא"כ היא כמו גחלת דאין האיסור בעין וכן פירש"י הקשה ה"ר אהרן [ו] לרבי הא דאמר (תרומות פ"ב מ"ג) המבשל בשבת בשוגג יאכל ואפילו בשבת ואמאי נימא יש שבח מוקצה בפת דגחלים מוקצין הן ואומר ר"י דלא שייך אלא באיסורי הנאה דווקא [ז] וכן פי' הקונטרס בפרק בתרא דע"ז (דף סו: ושם) גבי תנור שהסיקו בכמון של תרומה:

בישלה על גבי גחלים. בישלה דווקא בדיעבד אף על גב דכל הנשרפין אפרן מותר[מ] אפילו לכתחלה יש לחלק בין אפרן לגחלים:

בין חדש בין ישן יוצן. דזה וזה גורם מותר אף על גב דזה וזה גורם דווקא בדיעבד מותר כדמוכח בסוף פרק כל הצלמים (ע"ז מח:) דאמר רבי יוסי אין נוטעין אגוז של ערלה ומודה ר' יוסי שאם נטע שהוא מותר וחשיב ליה זה וזה גורם דהכא הוי כדיעבד דאם נאמר חדש יותן יפסיד התנור:

בין חדש ובין ישן יוצן. ואף על גב דזה וזה גורם מותר מ"מ ישן כיון דסגי ליה בציון ולא מפסיד מידי אלא איסור הנאה לחודה[ד] לכך צריך ציון:

עד

הא לא דמיא אלא להא [ט]שכן עליה עוף כשירה עלה עליה זכר פסולה מ"ט אמר רב פפא אי כתיב [1]עבד וקרינן עבד עד דעביד בה איהו אי כתיב עובד וקרינן עובד אפילו ממילא נמי השתא דכתיב עבד וקרינן עובד עובד דומיא דעבד מה עבד דניחא ליה אף עובד דניחא ליה ת"ש [ב]אבידה לא ישטחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגוד לצורכו אבל שוטחה לצורכה על גבי מטה ועל גבי מגוד נזדמנו לו אורחין לא ישטחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגוד בין לצורכה בין לצורכו שאני התם דקלי לה אי משום עינא בישא אי משום גנבי ת"ש [ג]מוכרי כסות מוכרין בדרכן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והצנועין מפשילין לאחוריהם במקל והא הכא דאפשר למעבד בצנועין וכי לא מכוין שרי תיובתא למאן דמתני לישנא קמא דרבא תיובתא: ולא יסיק בו וכו': [ד]ת"ר תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם חדש יותץ ישן יוצן אפה בו את הפת רבי אומר [ה]הפת אסורה וחכמים אומרים הפת מותרת [ו]בישלה על גבי גחלים דברי הכל מותר והא תניא [ז]בין חדש ובין ישן יוצן לא קשיא הא רבי והא רבנן אימור דשמעת ליה לרבי [ח]משום דיש שבח עצים בפת זה וזה גורם מי שמעת ליה אלא לא קשיא הא ר' אליעזר הא רבנן הי רבי אליעזר אילימא רבי אליעזר דשאור [ט]דתנן שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך עיסה ואין בזה כדי להחמיץ ואין בזה כדי להחמיץ ונצטרפו וחמצו רבי אליעזר אומר אחר אחרון אני בא וחכמים אומרים בין שנפל איסור [י]לכתחלה ובין שנפל איסור לבסוף לעולם אינו אוסר

עד

יאפה בו פת בהיסק זה: **אפה בו פת.** בהיסק זה. לקמן [כז.] מוקי לה כשאבוקה כנגדו שכל שעה שהיתה פת בתנור היה דולק האור ואופהו שהיה נהנה מן האיסור בשעה שהאיסור בעין: **רבי אומר הפת אסורה.** דיש שבח עצי איסור בפת: **וחכמים אומרים הפת מותרת.** דהא[יא] סברי אין שבח עצים בפת ממש והוא הדין דלית להו נמי חדש יותץ אלא יוצן והכי אמרי' בשמעתין: **בישלה על גבי גחלים דברי הכל.** הפת מותרת ואפילו לרבי דכי איתהני פת מאיסור כבר כלה ובטל וגחלים איטריכא ליה דלא תימא אכתי איסורא בעיינא וכל שכן בתנור גרוף ואין אבוקה כנגדו: **הא רבי.** דקתני חדש יותץ רבי היא דאמר הפת אסורה משום דגמרה באיסור והוא הדין לתנור חדש שנגמר נמי ע"י האיסור: **אימור דשמעת ליה לרבי דיש שבח עצים בפת.** כי שמעת ליה דפליג רבי אדרבנן ביש שבח עצים בפת לחודא הוא דשמעת ליה דרבנן הוו מקילי טפי ושרו אפי' פת לאכול דאמרי אין שבח עצים בה אלא שבח היסק ואיסור (יא) שבח כבר כלה הוא ורבי סבר הואיל ואבוקה כנגדו יש שבח עצים ואיסור גמור בה וגבי תנור חדש נהי דיש שבח עצים בו מיהו הוא עצמו אין נאכל אלא להיסק אחר עומד ואפו בו ונמצאת פת הנאפת בו נגמרת ע"י איסור והיתר עצי איסור שגמרו (בו) את התנור ועצי היתר שגמרו את הפת והא היכא שמעינן ליה דאסר רבי: **הא ר' אליעזר.** דשמעינן ליה זה וזה גורם אסור דבר שאיסור והיתר גרמו לו שיבא אסור בהנאה: **לאחר אחרון אני בא.** אם סילק את הראשון כדמתרץ ליה אביי [כז.]:

לא

הא לא דמיא. תירוצא הוא: **שכן עליה עוף.** בפרה אדומה קאי שפרח ונח על גבה אע"ג דכתיב[ב] לא עלה עליה עול דמשמע עליה אפילו עליה בעלמא ואי משום דכתיב עול הא מדרבינן ביה שאר עבודות במסכת סוטה (דף מו.) אפ"ה בהא עליה כשרה דלא ניחא ליה והוא הדין להכשיר לרבקה ודאם: **עלה עליה זכר פסולה.** דניחא ליה והוא הדין לתינוק ותידוש: **עובד.** משמע ממילא עבד משמע בידים ואף על גב דהאי בעגלה כתיב תרווייהו ילפינן מהדדי בגזרה שוה דעול עול במסכת סוטה (דף מו.): **לא ישטחנה.** במולא בגד אבודה קאי: **מגוד.** קציל"א: **לצורכה.** כדי שלא יאכלנו עם: **נזדמנו לו אורחין וכו'.** אלמא אף על גב דלצורכה הוא והיינו לא אפשר הואיל ומתכוין להתכבד בשל חבירו באורחין אשיב ליה גזל ואסיר: ומשני לאו משום כוונה הוא אלא משום דבשטיחה זו קלי לה כלומר מאבדה בידים אי משום עינא בישא אי משום דלמא אורחין גנבי ניהו וגנבי לה: **מוכרין בדרכן.** מעוטפין בכסות כלאים דאין מתכוין להנאת לבישה: **והצנועים.** פרושים שמתרחקין מן הכיעור ומן הדומה לו: **לישנא קמא דרבא.** אפשר ולא מתכוין אסור אפילו לרבי שמעון דא"כ הא מני: יש שטועין שמקשין על משנה זו אותה ששנינו בגד שאבד בו כלאים לא ימכרנו לנכרי [נדה סא.]: אלמא כלאים אסור למכור וטועות בידם דהתם אבד דוקא שמא יחזור נכרי וימכרנו לישראל ולא יכיר שיש בו כלאים ולבשנו אבל כלאים הניכר מותר בכל הנאות מכירה: **בקליפי ערלה.** קליפי אגוזים ורמונים שאף הם בכלל פרי ואסורין משום ערלה וכן קשין של כלאי הכרם הכל אסור דבכלאים לא כתיב פרי: **חדש יותן.** שהרי על ידי היסק זה של ערלה נגמר ומתקייס כולו: **ישן.** שאין היסק זה מועיל לו אלא שאופה בו פת: **יוצן.** שלא יאפה בו פת בהיסק זה: **אפה בו פת.** בהיסק זה. לקמן [כז.] מוקי לה כשאבוקה כנגדו שכל שעה שהיתה פת בתנור היה דולק האור ואופהו שהיה נהנה מן האיסור בשעה שהאיסור בעין: **רבי אומר הפת אסורה.** דיש שבח עצי איסור בפת: **וחכמים אומרים הפת מותרת.** דהא[יא] סברי אין שבח עצים בפת ממש והוא הדין דלית להו נמי חדש יותץ אלא יוצן והכי אמרי' בשמעתין: **בישלה על גבי גחלים דברי הכל.** הפת מותרת ואפילו לרבי דכי איתהני פת מאיסור כבר כלה ובטל וגחלים איטריכא ליה דלא תימא אכתי איסורא בעיינא וכל שכן בתנור גרוף ואין אבוקה כנגדו: **הא רבי.** דקתני חדש יותץ רבי היא דאמר הפת אסורה משום דגמרה באיסור והוא הדין לתנור חדש שנגמר נמי ע"י האיסור: **אימור דשמעת ליה לרבי דיש שבח עצים בפת.** כי שמעת ליה דפליג רבי אדרבנן ביש שבח עצים בפת לחודא הוא דשמעת ליה דרבנן הוו מקילי טפי ושרו אפי' פת לאכול דאמרי אין שבח עצים בה אלא שבח היסק ואיסור (יא) שבח כבר כלה הוא ורבי סבר הואיל ואבוקה כנגדו יש שבח עצים ואיסור גמור בה וגבי תנור חדש נהי דיש שבח עצים בו מיהו הוא עצמו אין נאכל אלא להיסק אחר עומד ואפו בו ונמצאת פת הנאפת בו נגמרת ע"י איסור והיתר עצי איסור שגמרו (בו) את התנור ועצי היתר שגמרו את הפת והא היכא שמעינן ליה דאסר רבי: **הא ר' אליעזר.** דשמעינן ליה זה וזה גורם אסורה, אבל עצי היתר בתנור חדש שהוסק בעצי איסור, שנמצאו עצים של היתר והתנור של איסור שטעון נתיצה, שניהם (ו)התנור והעצים גורמין אפיית הפת [מי] שמעת לר' (שאוסר) [שאוסר] בזה. **ואתינן** לאוקמינהו לר' אליעזר ורבנן דפליגי בשאור של חולין ושל תרומה שנפלו בעיסה, ואין באחד מהן שיעור לחמץ הוא לבדו העיסה, ונצטרפו וחימצו. ר' אליעזר אומר אחר אחרון אני

ר' אומר הפת אסורה וחכמים אומרים הפת מותרת. בשלה על גבי גחלים דברי הכלהפת מותרת, פירוש שכבר יצאו מתורת עצים. ומקשינן איני והתניא אחד ישן ואחד חדש יוצן. ושנינן הא דתני חדש יוצן רבנן והא דתני חדש יותץ ר'. ואקשינן אימור דשמעת ליה לר' דיש שבח עצים בפת, כלומר שבח עצי האיסור שרוי בפת והיא אפיית הפת הנה הוא ידוע בפת. לפיכך שנה הפת אסורה, אבל עצי היתר בתנור חדש שהוסק בעצי איסור, שנמצאו עצים של היתר והתנור של איסור שטעון נתיצה, שניהם (ו)התנור והעצים גורמין אפיית הפת [מי] שמעת לר' (שאוסר) [שאוסר]

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פ"ח מהל' פרה הלכה ז:
מח ב מיי' פי"ג מהל' אבילה הל' יא סמג עשין עד טוש"ע חו"מ סי' רסז סעיף יח:
מט ג מיי' פי"א מהל' כלאים הל' טז סמג לאוין רעג טוש"ע י"ד סי' שא סעיף ו:
נ ד מיי' פט"ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה כב טוש"ע י"ד סי' קמב סעיף ד:
נא ה מיי' שם הל' כד טוש"ע שם סעיף ו:
נב ו ז מיי' שם הל' כב ופ"ז מהלכות ע"ז הל' יג טוש"ע שם ס"ד:

לעזי רש"י

קבילי"א [קיבילי"א]. יתד. וו.

מוסף רש"י

עלה עליה זכר פסולה. שנאמר אשר לא עלה עליה עול, ומגיד שול אין לי אלא עול, במקם סוטה (מו.) והאי הכשיקה לרבקה ודאם דלא ניחא ליה בה דמיא לשכן עליה עוף (ב"מ ל.). דקלי לה. בשטיחה זו הוא שורפה, ומה היא שריפתה, אי משום עינא. שמשלוט בה עין רע של אורחין, אי משום גנבי. פן יגנבוה האורחים (שם). מוכרין בדרכן. כסות של כלאים לובשו בדוק כדי להלאותו למוכרו, דלא אסרה תורה אלא לגשה שאינו להתקשט כדרך כל הלובשים, והעלאה דומיא דלבישה נמי דמיתהני ביה (שבת כט:). **ובלבד שלא יתכוין.** להנאת חימוס (שם מו:) וכ' שמעון הוא דאזיל בתר כוונה (שם כט:). **והצנועין.** כשריס שמרחיקין עצמן מכל לזות שפתיס (שם). **והא הכא דאפשר.** לכל אדם למעבד שלא על ידי איסור, ואפילו הכי שרי (שם). **שאור של חולין.** ושאור אחר של תרומה (ע"ז מט:). **כדי להחמיץ.** עיסה זו (שם). **אחר אחרון אני בא.** אותו שנפל אחרון, אם של חולין נפל אחרון ניטל את הראשון ואם של תרומה נפל אחרון אסור לזרים (שם) שהוא גורם את החימוץ ואם נפל האיסור בסוף אסורה (תמורה יב.).

מוסף תוספות

א. דמיירי שיש פרות הרבה ואינו צריך לדישת פרה זו. תוס' הרא"ש. ב. דפרה בת שתים ואכתי ילדה היא. שם. ג. משום דיש שבח עצים בפת היינו שבח הנאה דעצים בתוך הפת וחשיב נהנה מן העצים. תוס' ע"ז סו: ד. שאין כאן אלא הפסד העצים. תוס' הרא"ש.

מסורת הש"ס

א) פרה פ"ג מ"ד, ב) ב"מ ל. [ע"ש], ג) שבת כט: מו: כלאים פ"ט משנה ה, ד) לקמן עה., ה) ע"ז מט. עג: תמורה יב. ערלה פ"ב מי"ח, ו) ל"ל בתחלה וכ"ה במשנה, ז) [במדבר יט], ח) [ל"ל דהסם], ט) [פרה פ"ג מ"ח], י) [בפ"ב דב"מ כב.], כ) [ויותר מפורש בסוכות מד:], ל) רש"ל גרס לר"י ועי' רש"ל, מ) [תמורה לד. ולקמן מז:],

תורה אור השלם

1. וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הַחָלָל וְלָקְחוּ זְקֵנֵי הָעִיר הַהִוא עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְּעֹל:
דברים כא ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אימור וכו' היסק דאיסור שבה:

גליון הש"ם

גמ' בישלה על גבי גחלים. עי' לקמן דף עה ע"א תוס' ד"ה וגרפו ובתשובת פני יהושע סי' י"ל:

רבינו חננאל

ת"ש כסות המופקדת אצלו, לא ישטחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגוד לצורכו, אבל שוטחה לצרכה, נזדמנו לו אורחין בין לצורכו בין לצרכה לא ישטחנה, הנה אפילו לצרכה אסור. ושנינן שאני התם דקא קלא ליה, כלומר כיון שרואין אותה האורחין באין בלילה וגונבין אותה. נמצא כששוטחה כאלו שורפה באש. ת"ש הכניסה לפרה אדומה בגורן לרבקה. פירוש לפטומה. מלשון עגלי מרבק, ודשה כשרה, בשביל שתינק ותדרש פסולה, הנה כיון שנתכוין לדרוש פסלה. ואוקימנא מה עבד דניחא ליה אף עובד דניחא ליה, אע"פ שעובד בה מלאכה שלא על ידיו אלא ניחא ליה, עבודה היא ונפסלת בה. ת"ש מהא דתנן בסוף כלאים מוכרי כסות מוכרין בדרכן. כלומר נושאין בגדי כלאים על כתפיהן ונהנין מהן, ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים, והצנועין מפשילין לאחורין במקל. והא הכא דאפשר למעבד בצנועין, ואע"ג דלא עביד בצנועין, כי לא מיכוין שרי, ותיובתא למאן דתאני לישנא קמא דרבא תיובתא. וקיימא לן אפילו אפשר ולא קא מיכוין שרי. **ולא יסיק בו תנור וכירים.** ת"ר תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם, חדש יותץ ישן יוצן. אפה בו את הפת,

לא שנו. דאמר אחרון אני בא ואם נפל היתר בסוף מותר אלא שקידם את האיסור וסילקו מכיון שנפל בו היתר מיד דהואיל וסילקו ועליין לא החמיץ בטל והלך לו ואע"ג דהועיל בה קצת שיכול זה האחרון לגמור חימון על ידו אעפ"כ כבר בטל לו ושוב אין מוחזר וגיעור בו אבל לא קדם וסילק ונגמר על ידי שניהם ואינו יכול לבטל אסור אלמא זה וזה גורם אסור: **דאחר אחרון אני בא.** וטעמא משום דאזל בתר גמר מעשה גמרו בהיתר מותר ואפי' לא קדם וסילק דאיכא זה וזה גורם גמרו באיסור אסור [1] (ואפילו קדם וסילק את האיסור): **אבל בבא אחת.** אם נפלו כאחת דליכא גמרו באיסור הכי נמי דשרי דזה וזה גורם מותר: **הימנה.** מן האשירה: **יוליך הנאה לים המלח.** דמי עליה. מכל מקום שמעינן ליה כל כמה דלא ממטי הנאה ליה המלח מודה הוא לת"ק בין אחדש יותן בין אישן יוצן בין אאיסור פת אלמא כיון דקתני חדש יותן אית ליה זה וזה גורם אסור והא דתניא לעיל [כו:] חדש יוצן רבנן היא דפליגי עליה דר' ואמרי הפת מותרת משום דלא חשיבא להו הנאת היסק ואפילו בגורם אחד לבדו משום דליתיה לאיסורא בעיניה וכל שכן בתנור שאינו נאכל הוא בעצמו ואין הנאתו בגורם אחד לבדו אלא בשני גורמים שלו ושל היתר. ואם תאמר לרבנן יוצן למה לי הא שרו לפת האפויה בהיסק איסור הני מילי דיעבד אבל לכתחלה לא קא שרו לאפות בהיסק איסור ולקמן [2] פריך עליה דאיסור לרבנן היכי משכחת לה דאסירי מדאורייתא. והוא הדין דמצי לאוקמא להא דחדש יותן דלעיל כתנא קמא דר' אליעזר אלא משום דלא ידעינן מנו ויחא ליה למיקטע ר' אליעזר והוא ומחלוקתו קאמר: **א"כ.** דפרכת דילמא שאני ליה אמאן תרמייה להא דתניא לעיל גבי ערלה יותן [כו:] על כרחיך כיון דלא משכחת תנא דאמר זה וזה גורם אסור אלא רבי אליעזר ומחלוקתו במסכת ע"ז [מט:] וחזינא סתמא דתני בשאר איסורי נמי הכי רבי אליעזר קאמר לה ולא שני ליה: **אמר אביי אם תמצי לומר.** ברייתא מפורשת הכי דכי היכי דאסר רבי בפת הכי נמי אסר בתנור ואע"פ שאין עצמו נאכל דאית ליה זה וזה גורם אסור וישא דברייתא לעיל דערלה רבי קאמר לה כולה: **היינו ר' אליעזר.** בניחותא וליכא למיבעי מידי: **ואם תמצי לומר.** דסבירא ליה זה וזה גורם מותר וישא דההוא לאו רבי הוא אלא רבי אליעזר הוא והתם בפת הוא דאסר רבי משום דיש שבח עצים בגופה ונמצא כשאוכלה גופו הוא הנהנה מן האיסור בגורם אחד אבל בתנור חדש ולינו שרי: **הני קערות וכוסות וצלוחיות.** של אשירה אסירי אפילו לרבי דהא יש שבח עצים בהן והנאתן בלא גורם שני הוא ועל ידי גורם ראשון הוא משתמש בהן הנאת גופו ולא דמו לתנור דלא מטיא הנאה לגוף מייה עד דאיכא גורם שני: **כי פליגי.** רבי דלא אסר אלא בפת ור' אליעזר אית ליה זה וזה גורם אסור בתנור וקדירה שאין הגוף נהנה מהן עד שיבא גורם שני והוא של היתר: **קדירה.** שלרפה כשהיא חדשה בעלי איסור: **דהא מקבלה ביטולה.** ואיכא הנאת תשמישם שמשתמש בה בלא גורם אחר אבל תנור אין נותנין בו פת אלא לאחר הסיקה של גורם היתר: **איפכא מני.** לה להא ברייתא לעיל ואיפכא אתנייה: **ואי בעית אימא.** שמואל נמי הכי אתנייה ואית ליה דר' אסר ורבנן שרו ואיהו הפך לה כדי שלא ילכו בני אדם אחרי רבים להתיר דבעלמא במחלוקות אחרות שנחלקו רבים על רבי סבירא ליה לשמואל דאע"ג דהלכה כרבי מחבירו במקום יחיד אין הלכה כמותו מחבריו כלומר במקום רבים ובהא סבירא ליה דהלכה כמותו ואע"ג דרבים פליגי עליה: **אפכה ואתנייה.** אפכנה ואשנינה כי היכי דתיקו הא מילתא דאיסורא בשם רבנן ויעשו בני אדם כמותן שהכל הולכין אחרי רבים שאם אני אומר הלכה כרבי שהוא יחיד לא יאמינו לי: **גחלים עוממות.** כבויות כדכתיב (יחזקאל לא) ארזים לא עממוהו ומתרגמינן כהה [3] עמיא: **לוחשות.** גחלים בוערות נראות כמתנענעות ולוחשות זו לזו: **אסורין.** לרבי: **כנגדו.** כנגד הפת מבעיר העליס בפי התנור:

עליס

עד שיהא בו כדי להחמיץ. פי' באיסור [4] דאי יש באיסור וגם בהיתר כדי להחמיץ נראה לרשב"א דשרי להא בפ' בתרא דמסכת ע"ז (דף סח.) תניא שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לעיסה ובזה כדי להחמיץ ובזה כדי להחמיץ וחימצו אסור ור' שמעון מתיר והשתא הוי ר' שמעון כרבנן [5] דהכא והא דתנן בסוף פ"ק דתמורה (דף יב.) אין מחמץ אחר מחמץ [אוסר] אלא לפי חשבון שבה אשם נפל שאור של תרומה בעיסה וחימצה וחזרה ונפלה לעיסה אחרת גדולה מזאת אם יש בשאור כדי להחמיץ השניה אסורה אע"פ שנתחמצה על ידי שאור של איסור ועל ידי עיסה ראשונה שהיא של היתר ומוקמינן לה התם כרבנן דהכא אור"י מצי למימר התם מיירי כגון שאין בעיסה כדי להחמיץ ובשאור של תרומה יש כדי להחמיץ [6]: **נתערבו באחרות.** אור"ת דלא גרסי' ואחרות באחרות [7] דבסדר המשנה לא גרס ליה לא במסכת ע"ז ולא בסדר זרעים [8]: **וכן היה רבי אליעזר אוסר בכל איסורין שבתורה.** השתא משמע דבכל מקום אית ליה לרבי אליעזר דזה וזה גורם אסור ותימה לרשב"א דתיקשי מהכא לרב הונא בר חיננא דתניא בתמורה בפרק כל האסורין (דף ל: ושם) כל האסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרין ותניא עלה ר"א אוסר וקאמר רב הונא בר חיננא מחלוקת כשעיבדו ולבסוף נרבעו דרבי אליעזר סבר עובר ירך אמו הוא אבל נרבעו ולבסוף עיבדו ד"ה מותרין אלמא לרבי אליעזר זה וזה גורם מותר [9]: **ובהא אפילו מחבריו.** וטעמא דרבי משום דיש שבח עצים בפת ולא מטעם דזה וזה גורם דשמואל פסיק בהדיא בפרק כל הצלמים (ע"ז מט.) הלכה כר' יוסי דזה וזה גורם מותר:

מכלל

ועד שיהא בו כדי להחמיץ ואמר אביי לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור אבל לא קדם וסילק את האיסור אסור אלמא [6] זה וזה גורם אסור וממאי דטעמא דר' אליעזר כאביי דילמא טעמא דר' אליעזר משום דאחר אחרון אני בא לא שנא קדם וסילק את האיסור לא שנא לא קדם וסילק את האיסור אבל בבת אחת ה"נ דשרי אלא ר' אליעזר דעצי אשירה [3] דתנן נטל הימנה עצים אסורין בהנאה הסיק בהן את התנור חדש יותץ ישן יוצן אפה בו את הפת אסורין בהנאה נתערבה באחרות ואחרות באחרות כולן אסורין בהנאה רבי אליעזר אומר [4] יוליך הנאה לים המלח [5] (אמר) לו אין פדיון לע"ז אימור דשמעת ליה לר' אליעזר בע"ז דחמיר איסורה בשאר איסורין שבתורה מי שמעת ליה אלא אם כן אמאן תרמייה ועוד הא תניא בהדיא וכן היה ר' אליעזר אוסר בכל איסורין שבתורה אמר אביי אם תמצא לומר זה וזה גורם אסור רבי היינו ר' אליעזר ואם תמצי לומר זה וזה גורם מותר והכא משום דיש שבח עצים בפת הוא [6] הני קערות וכוסות וצלוחיות אסירי כי פליגי בתנור וקדירה למ"ד זה וזה גורם אסור אסור למאן דאמר [7] זה וזה גורם מותר שרי איכא דאמרי אפי' למ"ד זה וזה גורם מותר [8] קדירה אסורה דהא קבלה בישולא מקמי דניתן עצים דהיתירא א"ר יוסף א"ר יהודה אמר שמואל תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם חדש יותץ ישן יוצן אפה בו את הפת רבי אומר הפת מותרת וחכמים אומרים הפת אסורה והתניא איפכא שמואל איפכא תני ואב"א בעלמא קסבר שמואל [9] הלכה כרבי מחבירו ולא מחבירו ובהא אפי' מחבריו וסבר אתנייה איפכא כי היכי דניקום רבנן לאיסורא: בישלה על גבי גחלים דברי הכל הפת מותרת: [10] (אמר) רב יהודה אמר שמואל ור' חייא בר אשי א"ר יוחנן חד אמר לא שנו אלא גחלים עוממות אבל גחלים לוחשות אסורין וחד אמר [1] אפילו גחלים לוחשות נמי מותרין בשלמא למ"ד לוחשות אסורין משום דיש שבח עצים בפת אלא למ"ד אפילו לוחשות מותרות פת דאסר דיש שבח עצים בפת לרבי היכי משכחת ליה א"ר פפא כשאבוקה כנגדו

מכלל

נג א מיי' פ"ז מהל' ע"ז הל' יג טוש"ע י"ד סי' קמב סעיף ד:
נד ב מיי' פט"ז מהל' מאכלות אסורות הל' כג טוש"ע שם סעיף ה:
נה ג ד מיי' שם הלכה כד טוש"ע שם סעיף ו ז:

רבינו חננאל

(המשך)

סלקו לא שנא. לפיכך שנה אחר אחרון אני בא, אבל הכא שנתערבו שבח עצים ושבח תנור ובבת אחת הן באין על הפת דברי הכל שרי. **אלא הא ר' אליעזר** דתנן בע"ז פ"ג. נטל הימנה מן האשרה עצים והסיק בהן התנור כו', עד ר' אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח כו'. פירוש כשיעור שכר אפיית הפת יפדה הפת ויוליך דמיה לים המלח ושאר דמי הפת מותר בהנאה. מיהת הפת אסורה ש"מ לר' אליעזר זה וזה גורם אסור. ודחינן שאני התם משום חומרא דע"ז. **אם כן הערלה וכלאי** הכרם לאיזה איסור נדמה אותם, ועוד תניא בהדיא וכן היה ר' אליעזר אוסר בכל איסורין שבתורה. **אליבא** דמאן דאמר דלרבי זה וזה גורם מותר, והכא בפת אמאי אסר, משום דיש שבח עצים בפת סבירא ליה, ומש"ה קתני הפת אסורה. קערות וכוסות וקיתונות וצלוחיות שנתבשלו בעצים של איסור דברי הכל אסורות, דחד גורם הוא. בתנור וקדרה פליגי, כי התנור אינו אופה אלא (אם) [עם] הדלקת העצים, וכן הקדרה אינה מבשלת אלא בעצים, שנמצאו התנור והקדרה איסור, והעצים שמדליקין בהן בתוך התנור ותחת הקדרה של היתר, והרי שניהם גורמין לאפיית הפת ולבישול. מאן דאמר זה וזה גורם מותר גם אלו מותרות, ומאן דאמר אסור גם אלו אסורות. **איכא דאמרי** בקדרה דברי הכל אסור, מאי טעמא דהא קדים ועייל בישולא ומקבל הקדרה מקמי דניתי כח עצים. שמואל הוה מהפיך דברי רבי לרבנן ואומר וחכמים אומרים הפת אסורה, וגם הברייתא דתניא וחכמים אומרים הפת מותרת הוה מהפיך לה ותאני וחכמים אומרים הפת אסורה, כי היכי דתיקום דרבנן לאיסורא וקיימא לן הכי. **בישלה על גבי גחלים דברי הכל הפת מותרת.** יש מי שאומר לא שנו אלא גחלים עוממות קרובות לכבוי מלשון ארזים לא עממוהו, וכמוהו איכה יועם זהב, דהא קלי ליה איסורא, אבל גחלים לוחשות הפת אסורה. ויש מי שאומר אפילו לוחשות הפת מותרת. ומקשינן אי הכי לרבי דקסבר יש שבח עצים בפת היכי משכחת לה. ושנינן בשאבוקה כנגדה, ומכח האבוקה נאפת.

מוסף רש"י

ואמר אביי לא שנו. דאמר ר"א אם אחרון חולין שנמוצר (ע"ז מט. ע"ג:). **אלא שקדם וסילק את האיסור.** קודם נפילתו של זה, שכשנפל זה ליכא למימר היתר מצטרף לאיסור להיות שיעור ליאסר ואע"פ שכבר נתן כח איסור בעיסה ולא היתה מצומצמת על ידי אחר אם לא בשביל ראשון, ואפילו הכי כיון דלא הוה בו מעולם שיעור חימון ליכא למימר זה וזה גורם וביטל שני את הראשון (שם מט.) ולא נשלם השיעור אפילו על ידי לירוף (שם ע"ג:). **אבל לא קדם וסילק את האיסור אסור.** מצטרף היתר לאיסור להשלים את השיעור (שם) שאע"פ שנפל היתר לצפוף אסור דזה וזה גורם אסור ולרבנן זה וזה גורם מותר (שם מט.). **משום דאחר אחרון אני בא.** דקסבר גמרו באיסור אסור גמרו בהיתר מותר, אבל היכא דנפלו בבת אחת לעולם קאמר לך זה וזה גורם מותר ס"ל (שם).

מוסף תוספות

א. גרידא. תוס' הרא"ש. ב. כגון שיש יותר בשאור של תרומה ממה שיש בעיסה ראשונה של חולין. תוס' שאנץ. ג. משום דהוי ספק ספיקא. מי' הר"ן.

רבינו חננאל

בא, וחכמים אומרים בין שנפל בתחלה בין שנפל בסוף לעולם אין אסור עד שיהא בשאור של תרומה כדי לחמץ. **ואמר אביי לא שנו** שאם יהיה האחרון שאור של חולין שהעיסה מותרת, אלא שקדם וסלק את האיסור קודם שהחמיץ. אבל לא קדם וסלק את האיסור אע"ג שהאחרון חולין אסור, ש"מ לר' אליעזר זה וזה גורם אסור. **ודחינן** וממאי דכדאביי היא דילמא טעמא דר' אליעזר משום דסבר הכל אחר גמרו, אי גמר באיסור אסור, אי גמר בהיתר מותר, בין סלקו בין לא